

Χ Ρ Ο Ν Ι Κ Α

Η ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Ἡ Δ' ἐτησία Γενική Συνέλευσις τῶν ἐταίρων ἐγένετο τὴν 16 Ἰανουαρίου 1955. Κατ' αὐτὴν ἐξετέθησαν τὰ πεπραγμένα τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου κατὰ τὸ 1954 (τὸ κείμενον τῆς ἐκθέσεως δημοσιεύεται κατωτέρω), ἐνεκρίθη ὁ ἀπολογισμὸς τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως, ἐψηφίσθη ὁ προϋπολογισμὸς διὰ τὸ ἔτος 1955 καὶ ἐξελέγη τὸ νέον Διοικητικὸν Συμβούλιον, τὸ ὁποῖον ἀποτελέσθη ἐκ τῶν Μ. Γ. Παρλαμᾶ, προέδρου, Ι. Παπαϊωάννου, ἀντιπροέδρου, Α. Γ. Καλοκαιρινοῦ, γραμματέως, Ι. Ρασιδάκη, ταμίου, Ν. Πλάτωνος, Σ. Ἀλεξίου καὶ Κ. Λασιθιωτάκη.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Δ. Σ. ΤΗΣ Ε.Κ.Ι.Μ. ΚΑΤΑ ΤΟ 1954

Εἶναι σκόπιμον, νομίζομεν, νὰ ἀνακοινωθῇ ἀμέσως εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς παρούσης ἐκθέσεως μιὰ λεπτομέρεια ἀναγνόμενη εἰς τὰ οἰκονομικά τῆς Ἑταιρίας: τὰ ἔσοδα κατὰ τὸ π. ἔ. ὑπερέβησαν τὰς προβλέψεις τοῦ προϋπολογισμοῦ κατὰ 103 940,85 δρ. Ἐκ πρώτης ὄψεως τὸ γεγονός τοῦτο δὲν φαίνεται κατάλληλον διὰ τὴν προοιμιάση τὸν γενικὸν ἀπολογισμὸν τοῦ ἔργου ἐπιστημονικοῦ σωματείου. Ἐξεταζόμενον ὅμως βαθύτερον ὀδηγεῖ εἰς βασικά συμπεράσματα καὶ διὰ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἔδρασε μέχρι τοῦδε ἡ Ἑταιρία, καὶ διὰ τὸ ἠθικὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον παγιωθὲν ἤδη περὶ αὐτὴν εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν οἰκονομικῶν τῆς πόρων. Ὑπογραμμίζοντες ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο ἐπιθυμοῦμεν συγχρόνως νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἐταίρων εἰς δύο τινά: α') εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ἤδη ἐξευρεθέντων πόρων δι' ἐκτελέσεως ἔργων σοβαρῶν, ὥστε νὰ διατηρηθῇ ἀμείωτον, μᾶλλον δὲ νὰ κραταιωθῇ, τὸ κῆρος τῆς Ἑταιρίας· καὶ β') εἰς τὴν ἀνάγκην ἐξασφαλίσεως τῶν οἰκονομικῶν πόρων τοῦ προσεχοῦς ἔτους. Διότι ἐὰν σήμερον δυνάμεθα νὰ εἴμεθα αἰσιόδοξοι διὰ τὸ μέλλον, τοῦτο κυρίως ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι, πρὶν ἢ ἡ ἄμεσος χρεία τὸ ἐπιβαλη-ἐξησφαλίσθησαν οἱ πόροι τοῦ ἀρχομένου ἔτους ἐπιτρέποντες ἤδη εἰς ἡμᾶς νὰ συνεχίσωμεν καὶ νὰ ἀναπτύξωμεν τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἠρχίσασμεν. Ἀλλ' ἡ ἐξασφάλισις αὕτη θὰ ἦτο πάλιν ματαία, ἂν, παραλλήλως πρὸς τὴν περὶ τὰ οἰκονομικά ἐπιμέλειαν, δὲν ἐξεδηλοῦτο καὶ ἡ περὶ τὰ ἔργα δραστηριότητος. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ δραστηριότης αὕτη θὰ ἀτονήσῃ, καθίσταται ἀλυσιτελής ἡ περὶ τὰ οἰκονομικά ἐπιμέλεια. Καὶ ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ τελευταία θὰ μειωθῇ, ἡ περὶ τὰ ἔργα δραστηριότητος ἀποβαίνει ψιλὴ ἐπιδιώξις... Αὗται ὑπῆρξον αἱ γενικαὶ σκεψεις αἱ ρυθμίσασαι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὴν ὅλην δρασίαν τοῦ Δ. Σ., εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς ὁποίας προβαίνομεν.

Ἡ δρασίς αὕτη, καθ' οὓς τομεῖς ἐξετάθη, ὑπῆρξεν ἡ ἀκόλουθος:

Α' ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ. Ἡ λειτουργία του ἐγένετο κανονικῶς ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τῆς Ἐφορείας καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐντεταλμένου μέλους αὐτῆς κ. Α. Καλοκαιρινοῦ, οὐδεμιᾶς μεταβολῆς ἐπελθούσης εἰς τὸ ἔμ-

μισθον προσωπικόν, τὸ ὁποῖον ἠργάσθη μὲ ἀξιέπαινον εὐσυνειδησίαν. Εἰδικώτερον εἰς τὸν τομέα τοῦ Μουσείου ἐγένοντο αἱ κάτωθι ἐργασίαι :

Ι. Πλουτισμὸς τῶν Συλλογῶν καὶ βελτίωσις τῆς ἐκθέσεως τούτων. — Τὸ Δ. Σ. ἐν ὄψει πάντοτε τῆς ἀνάγκης τοῦ ἐμπλουτισμοῦ τῶν μουσειακῶν συλλογῶν συνέλεξε πληροφορίας περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ πιθανῶν κατόχων μουσειακοῦ ὑλικοῦ, ἀπέστειλε δὲ βάσει τῶν πληροφοριῶν τούτων ἔγγραφα πρὸς αὐτούς. Ἐπὶ πλέον ἐξετύπωσε καὶ ἐκυκλοφόρησεν ἐγκύκλιον σχετικὴν πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις Κρητας. Ἡ εἰς τὴν ὑπαιθρον ἀναζήτησις περιορίσθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἀμαρίου καὶ εἰς τινὰς περιοχὰς τῆς Σητείας. Ἀπεκτήθησαν οὕτω 164 νέα ἀντικείμενα (αὐξ. ἀριθ. Γεν. Καταλόγου 1124 - 1287). Ἐξ αὐτῶν 97 ἀνήκουν εἰς τὴν Μεσαιωνικὴν Συλλογὴν, 18 εἰς τὸ Ἱστορικὸν Τμῆμα καὶ 49 εἰς τὴν Λαογρ. Συλλογὴν. Ἐξέχουσαν θέσιν μεαζὺ τῶν ἀποκτημάτων τούτων κατέχουν τὰ ἱερὰ ἄμφια καὶ σκεύη τῆς διαλυθείσης Μονῆς Ἀσωμάτων ὡς καὶ εἰκῶν τοῦ ΙΖ αἰ. ἐκ τῆς Παναγίας τῆς Γκουβερνιώτισσας (Ποταμιές). Αἱ πρὸς πλουτισμὸν τῶν μουσειακῶν συλλογῶν γενόμεναι δωρεαὶ καὶ παρακαταθῆκαι ἦσαν αἱ ἀκόλουθοι :

α') Δωρεαί. Στυλιανὸς Γιαμαλάκης (ἀντικείμενα 18), Ἐμμ. Παπαϊωάννου (6), Ἀνδροκλῆς Ξανθουδίδης (4). Ἰωάννα Ἀριστοτ. Χατζηδάκη (4). Ἐμμανουὴλ Τσουδερός (2), Ἱερὰ Μονὴ Ἀγίας Εἰρήνης Κρουσῶνος (2) καὶ ἀνά ἐν οἱ Εὐάγγελος Ἀνωγειανάκης, Βικτωρία Καλλιατάκη, Ἰάκωβος Κλάδος, Ἀνδρ. Μονιάκης, Κων. Λασιθιωτάκης, Θεοδ. Καρούζος, Γ. Καφετζάκης - Μαράντης, Ἡλίας Πόρταλης, Σωτ. Κονταξῆς, Σ. Δακανάλης, Α. Γ. Καλοκαιρινὸς καὶ Ἐμμ. Φυγετάκης.

β') Παρακαταθῆκαι. Ἐλένη Γιαμαλάκη (6), Σὺλβια Κατεχάκη, Μαρίκα Ἀνεμογιάννη καὶ ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Λάμπης Εὐμένιος ἀνά ἐν.

Ἐξαίροντες τὸν φιλελιστήμονα ζῆλον τῶν τε δωρητῶν καὶ παρακαταθετῶν ἐκφράζομεν αὐτοῖς θερμοτάτας εὐχαριστίας.

Παραλλήλως πρὸς τὸν κατὰ τ' ἀνωτέρω ἐμπλουτισμὸν τῶν μουσειακῶν συλλογῶν ἐπετελέσθη σημαντικὸν ἔργον διὰ τὴν συμπλήρωσιν καὶ βελτίωσιν τῆς ἐκθέσεως τούτων ἤτοι α') ἐξετέθησαν 10 γλυπτὰ δι' ἐντειχισμού, περισυλλεγέντα κατὰ τὸ π. ἔ., 8 εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ ὑπογείου καὶ 2 εἰς τὸν κῆπον τοῦ Μουσείου (ἐν οἷς καὶ ἡ λαμπρὴ ἐπιγραφή Τζάνε), β') κατεσκευάσθησαν 4 προθῆκαι, γ') ἐξετέθησαν 3 ἀνδρεῖκελα (δύο μὲ γυναικείας καὶ ἐν μὲ ἀνδρικήν ἀμφίεσιν) εἰς τὴν αἶθουσαν τῆς Λαογραφικῆς Συλλογῆς, τῶν ἀντικειμένων τῆς ὁποίας ἐγένετο καὶ ἀνακατάταξις πρὸς καλυτέραν προβολὴν τῶν τε νέων καὶ τῶν παλαιῶν ἀποκτημάτων.

II. Βιβλιοθήκη. Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Μουσείου ἐπλουτίσθη μὲ 200 τόμους καὶ φυλλάδια. 11 ἠγοράσθησαν ὑπὸ τῆς Ε.Κ.Ι.Μ. (ἐν οἷς 3 τόμοι τῆς κατοικτικῆς ἐφημερίδος «Κρητικὸς Κήρυξ»), οἱ δὲ λοιποὶ ἐδωρήθησαν ὑπὸ τῶν : Ἀναστασίου Ὀυλάνδου (πλήρης σειρά τῶν 7 τόμων τοῦ Ἀρχείου τῶν Βυζ. Μνημ. τῆς Ἑλλάδος), Γ. Κ. Σπυριδάκη (12 ἀνάτυπα ἐπιστημονικῶν του μελετῶν). Ἀννης Ἀποστολάκη (11 τομ. καὶ ἀνάτυπα), Βασ. Λαούρδα (19 τομ. καὶ ἀνάτυπα), Μ. Ι. Μανούσακα (25 ἀνάτυπα), Δ. Λουκαίου (1), Κατίνας Τσατσαρωνάκη (4 ἐν οἷς τὸ τοῦ Μητροπολ. Τ.), Νικ. Ζευγαδάκη (1), Νικ. Σταυρινίδου (σειρὰ φύλλων τῆς ἐβδομαδ. ἐφημερίδος «Φωνὴ τοῦ Λαοῦ» — Ἡρακλείου 1905), Ἐλ. Πρεβελάκη (2), Ἀλ. Χατζηγάκη (1), Ἐλευθ. Πλατάκη (1), Δῆμος Ἡρακλείου (1, ὁ τελευταῖος τόμος τῶν Ἐνετ. Μνημείων τοῦ Gerola), Ἀνδρέου Καλοκαιρινοῦ (48 τόμοι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπιστημ. περιοδικὰ)

και Ἀγνῆς Ξενάκη - Σακελλαρίου (55 τόμοι, κατά τὸ πλεῖστον ἐκδόσεις Μαρσλή).

III. Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον. Εἰς τὸν κατάλογον τούτου κατεχωρίσθησαν: 6 ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα δωρηθέντα ὑπὸ τῆς δίδος Κ. Τσατσαρωνάκη και προερχόμενα ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ θείου της Μητροπολίτου Γ. Βενέρη, 2 ἔγγραφα τοῦ Ἀρχηγείου Ἡρακλείου (1867), δωρηθέντα ὑπὸ τοῦ Εὐαγγ. Ψαράκη, 9 ἔγγραφα (1898) ἐκ τῆς Μονῆς Ἀσωμάτων, 1 πολύχρωμον φερμάνιον ἀφορῶν εἰς τὰ προνόμια τῶν ἐν Κρήτῃ Σιναϊτῶν, δωρηθέν ὑπὸ τοῦ Ζαχαρ. Μακρῆ, 13 ἔντυπα τοῦ 1898 δωρηθέντα ὑπὸ τοῦ Α. Γ. Καλοκαιρινοῦ και σειρὰ 34 παλαιῶν φωνογραφιῶν και δελταρίων μὲ ἀπεικονίσεις ἱστορικῶν γεγονότων και προσώπων τῆς νήσου, δωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ φωτογράφου Κ. Μαρκουλάκη.

IV. Φωτογραφικὸν Ἀρχεῖον. Τὸ Ἀρχεῖον Φωτογραφιῶν τῶν Μεσαιωνικῶν Μνημείων τῆς Κρήτης, ἡ κατάρτισις τοῦ ὁποίου ἤρχισε κατά τὸ λῆξαν ἔτος, περιλαμβάνει ἤδη 176 — κατά τὸ πλεῖστον ἀνεκδότους και σπανίας — φωτογραφίας. Ἐκ τούτων 91 ἠγοράσθησαν ἢ ἐλήφθησαν δαπάναις τῆς Ἐταιρίας (διατεθέν ποσὸν δρ. 3427). Αἱ λοιπαὶ ἐδωρήθησαν ὑπὸ τῶν Στεργίου Σπανάκη (30), Ν. Πλάτωνος (13), Ἀναστασίας Πλάτωνος (4), Κωστ. Λασιθιωτάκη (11), Α. Καλοκαιρινοῦ (15), Ἐμμ. Ἀνδρουλάκη (9), Κ. Μαρκουλάκη (2) και Γ. Δεληγιαννάκη (1). Εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦτο περιῆλθεν ἐπίσης σειρὰ 42 φωτογραφιῶν ἐν μεγεθύνσει ἐκ μικροταινίας κώδικος, εὕρισκομένου ἐν Ἐνετίᾳ, τοῦ *Atlante dell' isola di Candia* τοῦ ἀρχιτέκτονος Basilicata. Τὴν μικροταινίαν ταύτην ἐπρομηθεύθη και παρεχώρησεν εἰς τὴν Ἐταιρίαν ὁ ἑταῖρος Στέργιος Σπανάκης, ὁ ὁποῖος ἐτοιμάζει και τὴν δημοσίευσιν τοῦ κώδικος.

V. Κίνησις τοῦ Μουσείου. Αὕτη κατά τὸ λῆξαν ἔτος παρουσιάζει σημαντικῶς ἠύξημένη ἔναντι τοῦ 1953, και τοῦτο παρὰ τὸ ὅτι δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸ Μουσεῖον τὰ μεγάλα караβάνια τῶν ξένων περιηγητῶν. Οὕτω τὸ σύνολον τῶν ἐπισκεπτῶν ἀνῆλθεν εἰς 6062 (3721 Ἕλληνας και 2341 ξένους), ἐξ ὧν οἱ 3755 ἐπὶ πληρωμῇ, οἱ δὲ λοιποὶ δωρεάν. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ σύγκρισις τῆς κινήσεως τοῦ Μουσείου κατά τοὺς μῆνας Ἰούνιον - Δεκέμβριον 1954 (σύνολον ἐπισκεπτῶν 4418) πρὸς τὴν τῆς ἀντιστοίχου χρονικῆς περιόδου τοῦ 1953 (συνολ. ἐπισκ. 2700), παρουσιάζουσα αὕξησιν 60 ο)ο περίπου.

VI. Ἐντυπα Μουσείου, Διαφήμισις κ.λ. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον ἐγένετο ἡ ἀγγλικὴ ἔκδοσις τοῦ Ὁδηγοῦ τοῦ Μουσείου εἰς 900 ἀντίτυπα (κείμενον Στ. Ἀλεξίου, μετάφρασις G. Morgan). Ἐξετυπώθησαν ἐπίσης ἐπιστολικά δελτάρια εἰκονίζοντα ἐκθέματα τοῦ Μουσείου και ἐφιλοτεχνήθη ὑπὸ τοῦ ζωγράφου Θωμᾶ Φανουράκη, κατά παραγγελίαν τῆς Ἐταιρίας, μεγάλη διαφημιστικὴ πινακίς, ἡ ὁποία ἐξετέθη εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀρχαιολ. Μουσείου. Ἐγένοντο δὲ κατ' ἐπανάληψιν διαβήματα πρὸς τὸν Ὀργανισμὸν Ἑλληνικοῦ Τουρισμοῦ, διὰ νὰ συμπεριληφθῇ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ἱστορ. Μουσείου εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὀργανουμένων ἐκδρομῶν.

VII. Πρατήριον Λαϊκῆς Τέχνης. Τοῦτο ἤρχισε λειτουργοῦν περὶ τὸ τέλος τοῦ Ἀπριλίου ἐφοδιασθὲν μὲ 78 ἐν ὄλω ὑφαντά, ἐξ ὧν ἐπωλήθησαν τὰ 68.

VIII. Αἱ ἐκ τοῦ Μουσείου εἰσπράξεις. Αὗται κατά τὸ 1954 ἀνῆλθον εἰς τὸ ποσὸν τῶν 20.105,25 δρ., ἐξ ὧν 11.325 προῆλθον ἐκ τῆς πωλήσεως εἰσιτηρίων 4.301 ἐκ τῆς πωλήσεως ἐντύπων (Ὁδηγῶν και δελταρίων) και 4.479,25 ἐκ τῆς πωλήσεως ἀντικειμένων τοῦ Πρατηρίου. Τὸ σύνολον τῶν εἰσπρά-

ξων τούτων περιελθόν εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Ἑταιρίας καλύπτει τὸ 1/3 περίπου τῆς δαπάνης τῆς ἀπαιτηθείσης διὰ τὴν συντήρησιν καὶ τὴν λειτουργίαν τοῦ Ἱστορ. Μουσείου (δρ. 59.972,60).

Β' ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΙΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ.
 Πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ κατὰ τὸ π. ἔ. συλλεγέντος τοπωνυμικοῦ ὕλικου ἤλθομεν, τῇ προθύμῳ πάντοτε συνδρομῇ τῶν κ. Ἐπιθεωρητῶν Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως, εἰς νέαν ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἑλλιπῶς ἢ οὐδόλως ἀνταποκριθέντας πρὸς τὴν πρώτην ἐγκύκλιον τῆς Ἑταιρίας διδασκάλους (196 ἐκ τοῦ συνόλου τῶν 748) ἀποστέιλαντες πρὸς αὐτοὺς νέας ὁδηγίας καὶ ὑπομνήματα. Εἰς τὴν νέαν αὐτὴν ἐνεργεῖαν ἀνταπεκρίθησαν μέχρι τοῦδε 46, ἐκ τοῦ ρυθμοῦ δὲ τῶν συνεχιζομένων ἐτι ἀπαντήσεων δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι κατὰ τὸ ἀρχόμενον ἔτος ἡ συλλογὴ τῶν τοπωνυμικῶν πινάκων θὰ καταστῇ ὅπως οὖν πλήρης. Ἐν τῷ μεταξὺ ἤρχισεν ἡ ἀποδελτίωσις τῶν συμπληρωμένων πινάκων ὑπὸ τῆς Ἐπιμελητρίας τοῦ Ἱστ. Μουσείου κ. Πλάτωνος, κατηρτίσθησαν δὲ μέχρι τοῦδε 5000 περίπου δελτία ἀντιστοιχοῦντα πρὸς 150 πίνακας. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι τὸ βασικώτερον καὶ δυσχερέστερον μέρος τῆς ὅλης ἐργασίας — ἡ περισυλλογὴ — ἔχει ἤδη περίπου συντελεσθῆ. Τὸ ὑπολειπόμενον ἔργον — ἐπεξεργασία καὶ ἔκδοσις τοῦ συλλεγέντος ὕλικου — ὅσον καὶ ἂν εἶναι δύσκολον θὰ ἐκτελεσθῆ, πιστεύομεν, ἀσφαλῶς καὶ κατὰ τὸ δυνατόν συντόμως ἄτε ἐξαρτώμενον ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τῆς δραστηριότητος τῆς Ἑταιρίας.

Γ' ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ. Ἡ κατὰ τὸ 1953 ἀρξαμένη ἀποκατάστασις τοῦ Μωσαϊκοῦ Χερσονήσου δὲν ἐπερατώθη κατὰ τὸ π. ἔ., διότι ἡ πρὸς τοῦτο ἀναγκαιούσα δαπάνη ἐφαίνετο δυσανάλογος πρὸς τὸ σχετικὸν κονδύλιον τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Ἑταιρίας. Ταῖς ἐνεργείαις ὅμως τοῦ Δ. Σ. τὸ Λιμενικὸν Ταμεῖον Ἡρακλείου, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς μερίμνης του διὰ τὸν εὐπρεπισμὸν τοῦ Λιμένος Χερσονήσου, διέθεσε 4000 δρ. διὰ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ Μωσαϊκοῦ, παραλλήλως δὲ ἡ Δις Ἀναστηλώσεων, καθ' ἃ πληροφροούμεθα, διέθεσε πρὸς πλήρη ἀποκατάστασιν τοῦ μνημείου τούτου δρ. 5000. Ὑπάρχουν οὕτω αἱ οἰκονομικαὶ δυνατότητες, διὰ νὰ συντελεσθῆ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ ἀποκατάστασις καὶ τουριστικὴ ἀξιοποίησις τοῦ μοναδικοῦ τούτου μνημείου τῆς Κρήτης.

Ἄλλο μνημεῖον ἐξ ἴσου σημαντικόν, ἡ «Κρήνη τοῦ Ἰδομενέως», τὸ ὁποῖον εἶχε κατεδαφισθῆ πρὸ ἐτῶν καὶ ἀπέκειτο εἰς τεμάχια εἰς τὸν περίβολον τοῦ Ἀρχαιολ. Μουσείου, ἀνεστηλώθη ἔναντι τῆς εἰσόδου τοῦ Ἱστ. Μουσείου ἐπὶ χώρου ἀνήκοντος εἰς τὰ Φιλανθρ. Ἰδρύματα καὶ καταλλήλως δαπάναις τούτων διαμορφωθέντος. Ἡ ἀναστήλωσις ἐγένετο μερίμνη καὶ δαπάνη τῆς Ἑταιρίας, δι' αὐτῆς δ' ἐπετεύχθη διπλὴ ὠφέλεια: ἀπεκατεστάθη κάλλιστον μνημεῖον τῆς παλαιᾶς πόλεως καὶ συγχρόνως ἐξωραίσθη δι' αὐτοῦ ὁ περὶ τὸ Μουσεῖον χώρος. Ἐπὶ τοῦ σημείου δὲ τούτου, τοῦ ἐξωραϊσμοῦ τοῦ περὶ τὸ Μουσεῖον χώρου, πρέπει νὰ ἐξαρθῆ ἰδιαίτερος ὁ ὑπὸ τοῦ δημάρχου Ἡρακλείου κ. Γεωργιάδη ἐπιδειχθεὶς ζήλος διὰ τὴν διάνοξιν καὶ διεύρυσιν ὁδοῦ ἀγούσης ἀπὸ τὴν παραλιακὴν λεωφόρον πρὸς τὸ Μουσεῖον, ἐπιτευχθεῖσαν δι' ἀπαλλοτριώσεως καὶ κατεδαφίσεως τῶν ἐπιπροσθούτων ἐτοιμορρόπων κτισμάτων. Ὡς δὲ μᾶς διεβεβαίωσεν ὁ κ. Δήμαρχος, κατὰ τὴν ἐρχομένην Ἀνοιξιν θὰ συνεχισθῆ τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ἐξωραϊσμοῦ δι' ἀσφαλτοστρώσεως καὶ δειροφυτεύσεως τῆς διανοιγείσης ὁδοῦ.

Ἡ Ἑταιρία ἐπίσης ἀνταποκρινομένη εἰς αἴτησιν τοῦ Ἐπιμελητοῦ Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Καλοκύρη, δι' ἧς ἐζητήθη ἡ οἰκονομικὴ βοήθεια αὐτῆς πρὸς συντήρησιν τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας τῶν Σταυροφόρων, ἀπειλουμένου ἐν ἐναντία περιπτώσει ὑπὸ ἀμέσου κατεδαφίσεως, διέθεσε πρὸς τοῦτο δρ. 3000, ἐνήργησε δὲ συγχρόνως παρὰ τῆ Ἱερᾷ Μητροπόλει Κρήτης ἐξαιτησαμένη καὶ ταύτης τὴν προσεπικουριαν πᾶνυ προθύμως παρασχεθεῖσαν. Ἐπετεύχθη οὕτω ἡ διάσωσις τοῦ μνημείου τούτου καὶ ἐδόθη ἡ ἀπαιτούμενη χρονικὴ ἄνεσις διὰ μίαν πλήρη ἀποκατάστασιν.

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐν τῶν μᾶλλον ἀξιολόγων ἀγιογραφικῶν μνημείων τῆς νήσου, ὃ κατὰγραφος θόλος τοῦ παρὰ τὸ Καστέλλι Πεδιάδος ναΐσκου τῆς Παναγίας τῆς Κυρδιώτισσας, ἐπειδὴ ὑπέκειτο εἰς ἄμεσον κίνδυνον, ἀπετειχίσθη μερίμνη καὶ δαπάνη τῆς Ἑταιρίας ὑπὸ τοῦ ἀρχιτεχνίτου κ. Ζαχ. Κανάκη, μετηνέχθη δὲ ἐπιμελῶς εἰς συμπαγῆ τμήματα εἰς τὸ Ἱστορ. Μουσεῖον. Ἴνα δὲ ἐξασφαλισθῆ πλήρως καὶ προβληθῆ κατ' ἀξίαν ὁ ἀγιογραφικὸς οὗτος πλοῦτος, ἀπεφασίσθη καὶ μελετᾶται ἤδη ἡ μετατροπὴ τῆς παρὰ τὸ Γραφεῖον τῆς Ἑταιρίας αἰθούσης τοῦ Ἱστ. Μουσείου εἰς ὁμοίωμα ναΐσκου ἴσων διαστάσεων πρὸς τὸν κατεδαφισθέντα τοιοῦτον τοῦ Καστελλίου, διὰ νὰ ἐπανεντειχισθοῦν ἐν αὐτῷ αἱ τοιχογραφίαι.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἐγένοντο καὶ προκαταρκτικαὶ τινες ἐνέργειαι α) διὰ τὸν καθαρισμόν καὶ τὴν στερέωσιν δύο καταγράφων ἐκκλησιῶν τῆς περιοχῆς Ἀρχανῶν καὶ β) διὰ τὴν μεταφορὰν τῆς Κρήνης Ζωγράφου εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Δήμου Ἡρακλείου δημιουργούμενον ἄλσος ΝΑ τῆς Πλατείας Ἐλευθερίας.

Δ' ΑΠΟΝΟΜΗ ΠΡΟΚΗΡΥΧΘΕΝΤΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ. Τὰ κατὰ τὸ π. ἔ. προκηρυχθέντα ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας βραβεῖα ἦτοι α' τὸ ἐκ 4000 δρ. Βραβεῖον Γεωργίου Α. Κατεχάκη (χορηγ. Α. Καλοκαιρινός), β' τὸ ἐκ 4000 δρ. Βραβεῖον Χρυσῆς Κατεχάκη (χορηγ. Α. Καλοκαιρινός) καὶ γ' τὸ ἐκ 1000 δρ. Ξανθοῦδίδειον Λαογραφικὸν Βραβεῖον (χορηγ. Ἀνδροκλῆς Ξανθοῦδίδης) ἀπενεμήθησαν ὡς ἀκολούθως: Τὸ μὲν πρῶτον ἔλαβεν ὁ κ. Νικόλαος Σταυρινίδης διὰ τὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Σφακίων» ἐργασίαν του. Τὸ δεύτερον κατενεμήθη ἐξ ἴσου μεταξὺ τῶν κ. Μανόλη Πιτυκάκη καὶ Ἰωάννου Χαβάκη διὰ τὰς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ὑφαντικὴ στὴν Κρήτη» καὶ «Ὁ κρητικὸς ἀργαλιὸς καὶ τὰ κρητικὰ μεσαιωνικὰ καὶ μεταμεσαιωνικὰ ροῦχα» μελέτας των. Ὁ πρῶτος ἐκ τῶν βραβευθέντων κ. Πιτυκάκης δὲν ἀπεδέχθη τὸ βραβεῖον λόγῳ διαφωνίας του πρὸς σημεῖα τινὰ τῆς εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως τῶν κριτῶν. Τὸ τρίτον, τέλος, βραβεῖον ἔλαβεν ὁ κ. Χάρης Σαριδάκης διὰ τὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Φάμπρικα καὶ τὸ Σωμαράδικον στὸ Ἄνω μέρος Ἀμαρίου» μελέτην του. Αἱ βραβευθεῖσαι ἐργασίαι ἀποτελοῦν σημαντικὴν εἰσφορὰν εἰς τὴν σχετικὴν μὲ αὐτὰς ἔρευναν, πρὸς τοὺς συντελεστάς δὲ τοῦ εὐτυχοῦς τούτου ἀποτελέσματος — χορηγοὺς καὶ μελετητάς — ἐκφράζονται καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου αἱ εὐχαριστίαι τῆς Ἑταιρίας.

Κατόπιν δὲ προσφάτου δηλώσεως τοῦ κ. Ἀνδρ. Ξανθοῦδίδη, καθ' ἣν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπαναληφθῆ καὶ ἐφέτος ὁ Ξανθοῦδίδειος Λαογρ. Διαγωνισμός, τὸ νέον Δ. Σ. πρέπει ἀμέσως νὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν ἔγκαιρον προκήρυξιν τούτου.

Ε' ΕΚΔΟΣΕΙΣ. Κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ π. ἔ. ἐκυκλοφόρησεν ἡ «Κρητικὴ Ἀνθολογία», τῆς ὁποίας ἡ ἔκδοσις εἶχεν ἀποφασισθῆ πέρυσι πρὸς ἀποκαταστάσιν τῆς ἐπαφῆς τοῦ κοινοῦ μὲ τὴν γηγενῆ τέχνην τοῦ λόγου. Καὶ ἡ σύν-

θεσις τοῦ ἔργου, ὀφειλομένη εἰς τὸν κ. Στ. Ἀλεξίου, καὶ ἡ τυπογραφικὴ του ἐμφάνισις, ὀφειλομένη εἰς τὸν κ. Α. Καλοκαιρινόν, ἐφείλκυσαν τὸν ἔπαινον τῆς κριτικῆς καὶ τῶν φίλων τῆς Κρητικῆς Λογοτεχνίας τὴν ἐπιδιοκίμασίαν.

Ἄλλ' ἡ «Κρητικὴ Ἀνθολογία», ἐξυπηρετοῦσα τὸν εὐρύτερον παιδευτικὸν σκοπὸν τῆς Ἑταιρίας, εἶναι τρόπον τινὰ ὁ πρόδρομος μιᾶς σειρᾶς εἰδικωτέρων ἐκδόσεων, ὧν ἐμελετήθη ἤδη ἡ προπαρασκευὴ καὶ καθωρίσθη ὁ τύπος. Ἐπειδὴ ἔχετε ἤδη ὑπ' ὄψει τὸν ἐκτυπωθέντα Κανονισμόν Ἐκδόσεων, εἶναι περιττὸν νὰ ἐπεκταθῇ ὁ λόγος ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Τοῦτο μόνον κρίνομεν σκόπιμον νὰ τονίσωμεν, ὅτι τὸ νέον Συμβούλιον θὰ ἀναλάβῃ ἄθλον βαρὺν καὶ εὐθύνην, διότι ἐπὶ τοῦ ἐπιχειρουμένου ἔργου θὰ δοκιμασθῇ ἡ ἐπιστημονικὴ ἀντοχὴ καὶ ἡ ὀργανωτικὴ δραστηριότης τῆς Ἑταιρίας.

ΣΤ' ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ. Εὐθύς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ π. ἔ. τὸ Δ. Σ. ἤρχισε συντόνους ἐνεργείας διὰ τὴν ἐξασφάλισιν πόρων. Τὸ προβλεπόμενον περίσσευμα διὰ τὸ παρὸν ἔτος ἦτο ἀσήμαντον (7.502,70), μόνιμοι πόροι ἀνάλογοι πρὸς τὰς δαπάνας δὲ ὑπῆρχον ἦσαν ὡς ἐκ τούτου αἱ ἐνεργεῖαι αὗται ἐπιβεβλημέναι. Ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν τούτων ἦσαν αἱ ἐξῆς εἰσφοραί: Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία δρ. 30.000. Δ)σις Κρατικῶν Λαχείων δρ. 75.000. Ἐφεδρ. Ταμεῖον Ἡρακλείου δρ. 10.000. Δῆμος Ἡρακλείου δρ. 10.000. Τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἡ συνδρομὴ πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ ὄλως ἰδιαιτέρως, διότι προέρχεται ἀπὸ ἐπιστημονικὸν σωματεῖον, ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ὁποίου πρὸς τὴν Ἑταιρίαν βεβαιοὶ τὸ ἀσφαλὲς τῆς πνευματικῆς τῆς πορείας. Ἀλλὰ καὶ τῆς Δ)σεως Κρατικῶν Λαχείων ἡ συνδρομὴ, ἡ ὁποία ηὔξηθη εἰς τὸ τριπλάσιον ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν παρασχεθεῖσαν τοιαύτην κατὰ τὸ 1953, ἐνέχει ἐκτὸς τῆς οἰκονομικῆς καὶ ἠθικῆς σημασίαν. Διὰ τὴν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων κρατικῶν ὑπηρεσιῶν κατανόησιν τῆς ἀποστολῆς καὶ τοῦ ἔργου τῆς Ε.Κ.Ι.Μ. σπουδαίως συνέβαλεν ὁ ἐν παντὶ καὶ πάντοτε θερμὸς φίλος ταύτης κ. Ε. Τσουδερός. Τοῦ δὲ Ἐφεδρικοῦ Ταμεῖου ἡ βοήθεια θὰ ἐκτιμηθῇ δεόντως, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὅτι παρεσχέθη καθ' ὑπέρβασιν εἰλημμένης ἀποφάσεως τῇ προσωπικῇ ἐπεμβάσει τοῦ Γεν. Διοικητοῦ Κρήτης κ. Ε. Κωνιωτάκη, τὴν συμπαράστασιν τοῦ ὁποίου ἠσθάνθη πάντοτε θερμὴν ἡ διοίκησις τῆς Ἑταιρίας.

Γενικῶς — διότι λεπτομερείας θὰ ἀκούσετε μετ' ὀλίγον κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἀπολογισμοῦ τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους — ἀναφέρομεν ἐνταῦθα, ὅτι τὰ μὲν ἔσοδα τῆς Ἑταιρίας ἀνήλθον εἰς τὸ ποσὸν τῶν 243.943,55 δρ. (ἐναντι προῦπολ 140.002,70 δρ.), τὰ δ' ἔξοδα εἰς τὸ ποσὸν τῶν 110.507,10 (ἐναντι προῦπολ 132.500). Ἡ αὔξησις τῶν ἐσόδων καὶ ἡ μείωσις τῶν ἐξόδων, ἐν συνδυασμῶ μετὸ γεγονὸς ὅτι ἡ τελευταία δὲν ὀφείλεται εἰς περικοπὴν τοῦ προγράμματος ἐργασιῶν, εἶναι, νομίζομεν, χαρακτηριστικαὶ ἐνδείξεις μιᾶς περιεσκεμμένης διαχείρισεως.

Πέραν ὅμως αὐτῶν τῶν εὐοίωνων διαπιστώσεων πρέπει νὰ τονισθοῦν ἐδῶ δύο οὐσιώδη γνωρίσματα τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Ἑταιρίας μας: α) ὁ κύριος ὄγκος τοῦ ἐνεργητικοῦ τῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ εἰσφορὰς ἐκτάκτους καὶ ὄχι ἀπὸ μόνιμα ἔσοδα, γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἐνέχει πάντοτε κίνδυνον καὶ β) τὰ ἔσοδα τοῦ Ἱστορικοῦ Μουσείου, καίτοι σημαντικῶς ηὔξηθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, εἶναι πάντοτε δυσανάλογα πρὸς τὰς δι' αὐτὸ διατιθεμένας δαπάνας. Καθίσταται ὡς ἐκ τούτου εὐνόητον, ὅτι πρέπει ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ προστατεύσωμεν καὶ νὰ αὐξήσωμεν τοὺς παγίους πόρους τῆς Ἑταιρίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ μεριμνήσωμεν διὰ τὴν αὔξησιν τῶν ἐκ τοῦ Ἱστορικοῦ Μουσείου ἐσόδων. Τὸ τε-

λευταῖον θὰ ἐπιτευχθῆ, ἂν καταστῆ δυνατόν νὰ ἐπισκέπτονται ὁμαδικῶς τὸ Ἱστορ. Μουσεῖον, ὅπως τὸ Ἀρχαιολογικὸν τοιοῦτον, τὰ πολυπληθῆ καραβάνια τῶν ξένων περιηγητῶν. Μόνον ὅταν ἀποκτήσωμεν μονίμους πόρους σπουδαίους καὶ τὰ ἔσοδα τοῦ Ἱστορικοῦ Μουσείου καλύψουν ὅπως οὖν τὰς δαπάνας τῆς λειτουργίας του, ἡ Ἐταιρία θὰ ἀποκτήσῃ εὐστάθειαν οἰκονομικὴν.

Ζ' ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ. Τὸ Δ. Σ. ἔκρινε ἀναγκαῖον νὰ διατυπωθῶν ὑπὸ μορφήν γενικοῦ προγράμματος ἔργων τὰ desiderata τῆς Ἐταιρίας διὰ τὴν σκοπιμωτέραν κατεύθυνσιν τῆς ἐκάστοτε διοικήσεως αὐτῆς. Ἐκ τοῦ γενικοῦ τούτου προγράμματος θὰ πηγάζῃ τὸ εἰδικὸν πρόγραμμα ἐκάστου ἔτους, τὸ ὁποῖον θὰ καταρτίζεται βάσει τῶν ἐπισημονικῶν καὶ οἰκονομικῶν δυνατοτήτων τῆς Ἐταιρίας. Ἐν ὄψει τῆς ἀνάγκης ταύτης κατόπιν ἐπισταμένης μελέτης καὶ μακρῶν συζητήσεων τὸ Δ. Σ. κατέλεξε σειρὰν ὅλην ἐργασιῶν, αἱ ὁποῖαι πρέπει καὶ εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῶν, ἀλλ' εἰς χρόνον μείζονα τῆς θητείας ἐνὸς συμβουλίου. Βάσει τοῦ καταλόγου τούτου, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἐταιρίας, τὸ νέον Δ. Σ., ἀφοῦ θεραπεύσῃ τὰς τυχόν ὑπαρχούσας ἐλλείψεις, πρέπει νὰ συντάξῃ τὸ Γενικὸν Πρόγραμμα Ἐργασιῶν. Οὕτω θὰ ὑπάρχῃ μία συγκεκριμένη ἔκθεσις τῶν ἐκτελεστέων ἔργων — πολῦτιμος ὁδηγὸς διὰ τὴν ἐκάστοτε διοίκησιν τῆς Ἐταιρίας.

Η' ΔΙΑΦΟΡΑ. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἐγένοντο καὶ ἄλλαι ἐργασίαι ἡσσονος σημασίας, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναφέρομεν τὰ ἑξῆς :

α') Διὰ τὴν εὐχερεστέραν μελέτην καὶ ἔκδοσιν τῶν εἰς ξένας βιβλιοθήκας ἀποκειμένων χειρογράφων, παρηγγέλθη μηχανήμα προβολῆς μικροταινιῶν.

β') Κατόπιν σχετικοῦ ἐγγράφου τῆς Ἐ. Μ. Σ. ἤλθομεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἐν Κρήτῃ Μακεδονομάχους, διὰ δημοσιεύσεως εἰς πάσας τὰς ἑφημερίδας τῆς Κρήτης ἐγκυκλίου πρὸς τοῦτο συνταχθείσης, πρὸς περισυλλογὴν τῶν ὑπὸ τούτων κατεχομένων στοιχείων τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος, χρησίμων διὰ τὸ εἰδικὸν ἀρχεῖον, ὅπερ καταρτίζει ἡ ἀνωτέρω Ἐταιρία. Τὰ μέχρι τοῦδε ἀποτελέσματα τῆς προσπάθειας ταύτης εἶναι γενικῶς πενιχρά, τινὰ ὅμως τῶν συλλεγέντων στοιχείων εἶναι λίαν ἀξιόλογα (τμῆμα τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ ἱεν. Ἀρχηγοῦ Καπετάν Ρούβα).

γ') Πρὸς εὐρυτέραν δημοσιότητα τοῦ ἔργου τῆς Ἐταιρίας μερίμνη τοῦ Δ. Σ. ἐξετυπώθη καὶ διανεμήθη εὐρέως ἡ ἔκθεσις πεπραγμένων τοῦ 1953, ἐγένοντο ραδιοφωνικαὶ ὁμιλίαι καὶ ἐδημοσιεύθησαν σχετικὰ ἄρθρα εἰς τὸν ἀθηναϊκὸν καὶ τὸν ἐγγῶριον τύπον.

Θ' ΣΩΜΑΤΕΙΑΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ. Κατὰ τὸ 1954 ἐνεγράφησαν εἰς τὸ Μητρῶον τῆς Ἐταιρίας ὡς τακτικὰ μέλη οἱ : κ. Ἐμμ. Παπαντωνίου καὶ Κατίνα Τσασταρωνάκη, ὡς ἀντεπιστέλλοντα δὲ οἱ : Gareth Morgan, Χριστοφ. Σταυρουλάκης καὶ Χριστοθέα Ἀνεμογιάννη.

Ὡς ἔγινεν ἀντιληπτὸν ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐκθέσεως, τὰ πεπραγμένα τοῦ Δ. Σ. εἶναι, κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀπαρχαὶ ἔργων μᾶλλον ἢ ἔργα συντελεσμένα. Τοῦτο ἴσως εἶναι φυσικὸν διὰ μίαν Ἐταιρίαν μὲ τόσον ἐκτεταμένας ἐπιδιώξεις ὡς ἡ ἰδική μας. Ἡ συνέχισις καὶ ἡ εὐτυχὴς ἀποτελέσις τῶν ἔργων τούτων, ὁ ἐπιμελὴς προγραμματισμὸς ἄλλων καὶ, γενικῶς, ἡ ἀδιάπτωτος τάσις πρὸς τὰ κρείττονα ἀποτελοῦν τὸ χρέος τῆς Ἐταιρίας μας.